

INTERNA PRAVILA PARLAMENTA U VEZI SA ČUVANJEM IZVORNIKA (ETALONA) GRBA, ZASTAVE I MELODIJSKO-TONSKOG ZAPISA HIMNE U POJEDINIM ZEMLJAMA

Istraživački centar je u ovom dokumentu, na osnovu upućenog zahtjeva, predstavio informacije u vezi sa internim pravilima parlamenta u vezi sa čuvanjem izvornika (etalona) grba, zastave i melodijsko-tonskog zapisa himne u nekoliko zemalja: Albanija, Austrija, Češka, Estonija, Grčka, Letonija, Litvanija, Mađarska, Slovačka, Slovenija i Švedska. Informacije predstavljene u radu prikupljene su na osnovu odgovora na upitnik upućen nacionalnim parlamentima posredstvom Evropskog centra za parlamentarna istraživanja i dokumentacija (ECPRD)¹

ALBANIJA

Zakon br. 8926/2002 o oblicima i dimenzijama državne zastave, sadržaju državne himne, obliku i dimenzijama grba Republike Albanije i načinu njihove upotrebe utvrđuje oblik i dimenzije državne zastave, sadržaj državne himne, oblik i dimenzije grba Republike Albanije i način njihove upotrebe.

Osim toga, Zakon br. 27/2018 o kulturnom nasljeđu i muzejima u okviru nadležnosti Ministarstva nadležnog za zaštitu kulturnog nasljeđa predviđa sljedeće:

1. Ministarstvo nadležno za zaštitu kulturnog nasljeđa vrši funkciju očuvanja, zaštite, procjene i upravljanja kulturnim dobrima u skladu sa odredbama zakona i važećim zakonodavstvom.
2. Ministar svoje propisane nadležnosti vrši samostalno ili preko specijalizovanih institucija, u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave i drugim državnim i privatnim institucijama, na osnovu sporazuma ili drugih oblika saradnje predviđenih ovim zakonom i drugim aktima. Tako je Nacionalni institut za kulturno nasljeđe nacionalna specijalizovana naučna institucija, koja sprovodi svoje aktivnosti u oblasti materijalnog kulturnog nasljeđa, u cilju praćenja, istraživanja, proučavanja i dizajniranja, konzervacije, restauracije, nadzora, ispitivanja, promocije, objavljivanja materijalnog kulturnog nasljeđa.

U tom smislu, Zakon 27/2018 uređuje muzeje sa nacionalnim statusom, kao što je Nacionalni istorijski muzej u Tirani i Nacionalni muzej nezavisnosti u Valoni. Nacionalni istorijski muzej je glavni muzej kulturnog nasljeđa koji ima važne zadatke u ovoj oblasti. Osnovna funkcija Nacionalnog muzeja nezavisnosti je proučavanje, istraživanje, arhiviranje, promocija, objavljivanje, savjetovanje i saradnja sa javnim i privatnim licima, albanskim ili stranim, tokom istorijskog perioda proglašenja nezavisnosti albanske države.

AUSTRIJA

Savezni ustavni zakon sadrži odredbe koje se tiču boja i grba Republike Austrije, pri čemu su detaljnije odredbe u vezi sa zastavom, grbom i pečatom Republike Austrije predviđene

¹ ECPRD Request no. 4574, Internal rules on storage of the original (etalon) of the national symbols, December 2020

Saveznim zakonom o grbu. U skladu sa tim zakonom, savezni predsjednik i savezni kancelar čuvaju zvanične pečate Republike. Međutim, zakon ne sadrži odredbe koje se tiču izvornika ostalih simbola.

ČEŠKA

U Češkoj Republici, **Zakon o državnim simbolima** reguliše državne simbole. U skladu sa Zakonom, nacionalni simboli Češke su veliki i mali grb, nacionalne boje, nacionalna zastava, zastava predsjednika Republike, državni pečat i državna himna. Veliki grb sastoji se od četvrtastog štita u čijem prvom i četvrtom crvenom polju se nalazi srebrni dvorepi lav u skoku sa zlatnom krunom i zlatnim oklopom. U drugom plavom polju je srebrno-crveni kockasti orao sa zlatnom krunom i zlatnim oklopom. U trećem zlatnom polju je crni orao sa srebrnim grudobranom koji se završava djetelinom sa tri lista i sa krstom u sredini, sa zlatnom krunom i crvenim oklopom.

Mali grb sastoji se od crvenog štita u kojem se nalazi srebrni dvorepi lav u skoku sa zlatnom krunom i zlatnim oklopom. Nacionalne boje, prema Zakonu su bijela, crvena i plava (tim redoslijedom). Državna zastava sastoji se od gornje bijele trake i donje crvene pruge, između kojih je sa strane jarbola uvučen plavi kiln koji se proteže do polovine dužine zastave. Odnos širine zastave i njene dužine je 2: 3.

Zastava predsjednika Republike je bijela, sa rubom koji se sastoji od plamena naizmenično bijele, crvene i plave boje. U sredini bijelog polja je veliki grb. Ispod je bijeli (srebrni) natpis *PRAVDA VÍTĚZÍ* na crvenoj traci na čijim krajevima se nalaze žute (zlatne) grančice lipe. Državni pečat Republike Češke čuva predsjednik države. Državna himna se sastoji od prve strofe pjesme čiji su autori *František Škroup* i *Josef Kajetán Tyl* „Gdje je moj dom“.

Samo državni pečat ima original koji, kao što je prethodno navedeno, čuva predsjednik Republike. U praksi, pečat se čuva u Službi predsjednika Republike. U skladu sa organizacionom šemom Službe, Odjeljenje za protokol nadležno je za čuvanje pečata.

Ostali državni simboli nemaju zvanične originalne verzije, već su samo opisani i slikom predstavljeni u Zakonu o državnim simbolima. Ipak, postoje „originalni“ dizajni (nacrti) grba (velikog i malog), državne zastave, predsjednikove zastave i pečata. Svi navedeni simboli dizajnirani su 1992. godine i dostavljeni su kao aneksi prvobitnog predloga zakona o državnim simbolima. „Originalni“ zakon sa aneksima arhivira se u skladu sa zakonima o arhivskoj građi i poslovníkom, bez posebnih propisa, u Arhivi Donjeg doma Parlamenta Češke. U stvarnosti, simboli su dizajnirani samo na papiru. Što se tiče državne zastave, češka zastava je ista kao i zastava Čehoslovačka, originalni dizajni iz prve republike nisu poznati. Što se tiče državne himne, primjerak prvog notnog zapisa sa tekstom (iz 19. vijeka) objavljen je kao aneks Zakona o državnim simbolima. Prva notni zapis pjesme bio je dio operete, koja nije bila prvobitno zamišljena kao himna. Čuva se u skladu sa arhivskim zakonima i nalazi se u Narodnom muzeju.

ESTONIJA

U Estoniji ne postoji regulativa u vezi sa čuvanjem državnog grba, zastave i melodijsko-tonskog zapisa himne. Zakonom o državnom grbu² utvrđen je heraldički opis, kao i oblik

²National Coat of Arms Act <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/520012015020/consolide> (19.12.2020)

grba Estonije, te uslovi i procedure za upotrebu državnog grba. Oblik i boje estonske zastave definisani su Zakonom o zastavi Estonije³. Što se tiče estonske himne, ona nije eksplicitno propisana zakonom, ali se estonskom himnom smatra patriotska pjesma „Moja otadžbina, moja sreća i radost“, u skladu sa običajnim pravom.

GRČKA

U Grčkoj su tokom istorije utvrđivana pravila i uslovi u vezi sa sigurnošću i čuvanjem izvornika grba, zastave i melodijsko-tonskog zapisa himne.

Konkretno, 1822. godine, u Epidaurusu je održana Nacionalna skupština, koja je glasala za Privremenu vladu Grčke, odnosno prvi grčki ustav. Tamo je donijeta prva odluka o obliku grčke zastave, u skladu sa kojom je utvrđeno da plava i bijela boja budu boje grčke zastave.

Uz to, plava boja simbolizuje nebo, a bijela pjenu koju stvaraju morski talasi. Takođe boje predstavljaju i grčku nacionalnu nošnju, a devet plavih i bijelih horizontalnih paralelnih pruga predstavljaju slogove pjesme „SLOBODA ILI SMRT“. Zakon 48/1975 i Ukaz predsjednika 515/1975 detaljno su regulisali oblik i dimenzije zastave. U Istorijskom nacionalnom muzeju postoji velika kolekcija grčkih zastava (poput plavo-bijele grčke zastave koja je podignuta prilikom ulaska grčke vojske u Solun u oktobru 1912. godine). U skladu sa Zakonom 851/1978 o državnoj zastavi, ratnim zastavama i obilježjima predsjednika Republike, Ustav štiti nacionalne simbole.

Što se tiče državne himne, tekst je napisao Dionisios Solomos u maju 1823. godine na Zakintosu, a godinu dana kasnije tekst je štampan u Misolongiju. Himnu je komponovao Nikolaos Mancaros 1828. godine. U avgustu 1865. godine, kraljevskim dekretom je Himna slobodi proglašena državnom himnom Grčke. Cijeli set komponenti prve kompozicije prvi put je štampan u 27 djelova u Londonu 1873. godine. Postoje neki zapisi, uključujući rukopis melodije, koji su poklonjeni muzeju Benaki, gde je stvorena arhiva „Mancaros“. Snimci čitavog dijela kompozicija su rijetki.

HRVATSKA

U Hrvatskoj, pitanje čuvanja izvornika grba i originalnog tonskog zapisa himne uređeno je **Zakonom o grbu, zastavi himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske**. Zakon ne propisuje način i mjesto čuvanja izvornika zastave Republike Hrvatske. Sa druge strane, Hrvatski sabor nadležan je za čuvanje izvornika grba i originalnog tonskog zapisa i teksta himne. Konkretno, izvornik grba čuva se u Kabinetu predsjednika, a originalni tonski zapis i tekst himne čuvaju se u Arhivu.

Hrvatski sabor nema interna pravila kojima se uređuje čuvanje izvornika grba i tonskog zapisa i teksta himne.

LETONIJA

U Letoniji ne postoje posebne odredbe kojima je definisano čuvanje originala (etalona) državnog grba, originala državne zastave i melodijskog i tonskog zapisa državne himne.

Originalni rukopis nacionalne himne „Bože blagoslovi Letoniju!“ (*Dievs, svētī Latviju!*) čuva se u okviru kolekcije Muzeja istorije i navigacije u Rigi, na osnovu odluke donesene

³ Estonian Flag Act <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/525112020001/consolide> (19.12.2020)

1937. godine. Skica letonske državne zastave čuva se u Muzeju dekorativnih umjetnosti i dizajna. Skice, parametri i primjeri državnog grba objavljeni su u zvaničnim državnim publikacijama.

Svaki od nacionalnih simbola Letonije regulisan je posebnim zakonom: Zakonom o državnoj himni Letonije, Zakonom o državnoj zastavi, odnosno Zakonom o grbu Letonije.

LITVANIJA

U skladu sa propisima Litvanije, izvornik grba Litvanije čuva Heraldika komisija Litvanije koja se imenuje u skladu sa dekretom predsjednika države i u vršenju nadležnosti odgovara predsjedniku (Zakon o državnom grbu, ostalim grbovima i amblemima Republike Litvanije⁴). Posebnim zakonima uređena su pitanja koja se tiču zastave⁵ Litvanije i nacionalne himne⁶. Međutim, ovi zakoni ne sadrže odredbe koje se odnose na čuvanje izvornika zastave i tonskog zapisa himne.

MAĐARSKA

Ključne odredbe koje se tiču nacionalnih simbola sadržane su u Ustavu Mađarske⁷ i Zakonu o upotrebi grba i zastave Mađarske i državnim nagradama.⁸ Zakonom su utvrđeni izgled i dodaci mađarskog grba i mađarske, iako ne postoji samo jedna originalna zastava ili grb, već u zbirci Nacionalnog muzeja Mađarske ima mnogo istorijskih zastava i simbola. Rukopis (Ferenc Kölcsey, 1823) i originalni muzički zapis (Ferenc Erkel, 1844) mađarske himne čuvaju se u Nacionalnoj biblioteci Széchényi, koja predstavlja biblioteku mađarske kulturne baštine.

SLOVAČKA

Ustavnim zakonom Parlamenta Slovačke br. 50/1990 o imenu, državnom grbu, državnoj zastavi, državnom pečatu i državnoj himni Slovačke Republike, usvojenim 1. marta 1990. godine, kodifikovan je aktuelni oblik grba Slovačke. Grb je dizajnirao glavni heraldista Slovačke Ladislav Vrtel, dok ga je naslikao Ladislav Čisarík. Originalni dizajn grba (etalon) nalazi se u arhivu Ministarstva unutrašnjih poslova Slovačke. Ovaj dizajn služi kao model za sve druge prikaze državnog grba Slovačke. S obzirom na činjenicu da je Slovačka stekla nezavisnost 1993. godine, kada su aktuelni državni simboli stupili na snagu, u ovoj zemlji ne postoje primjerci ili zapisi državnih simbola koji imaju istorijski značaj.

Upotreba državnih simbola uređena je Zakonom br. 69/1993 o državnim simbolima Slovačke Republike i njihovoj upotrebi. Modeli dizajna svih državnih simbola sadržani su u aneksima ovog zakona, dok ne postoji arhivirana verzija državne himne ili zastave.

Zastava Slovačke Republike koja je bila korišćena prilikom potpisivanja Ustava Slovačke Republike 3. septembra 1992. godine stalno je istaknuta u foajeu zgrade Parlamenta. Za njeno čuvanje zaduženo je Organizaciono odjeljenje Sekretarijata Parlamenta. Original

⁴ Law on the State Emblem, Other Coats of Arms and Emblems of the Republic of Lithuania <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.36/asr> (20.12.2020)

⁵ Law on the State Flag and Other Flags of the Republic of Lithuania <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1488?jfwid=-wsolh1vvy> (20.12.2020)

⁶ Law on the National Anthem of the Republic of Lithuania <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.3033/asr>

⁷ Fundamental Law of Hungary http://njt.hu/translated/doc/TheFundamentalLawofHungary_20191213_FIN.pdf (29.12.2020)

⁸ Act CCII of 2011 on the Use of the Coat of Arms and Flag of Hungary and on State Awards http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=142939.376597 (29.12.2020)

Ustava Slovačke takođe je u povjeren na čuvanje ovom odjeljenju, i povremeno se izlaže. Međutim, ne postoje posebna interna pravila kojom se ova pitanja uređuju unutar Parlamenta.

SLOVENIJA

Nacionalni simboli Slovenije propisani su Ustavom, dok je njihova upotreba detaljnije uređena Zakonom o grbu, zastavi i himni Republike Slovenije i narodnoj slovenskoj zastavi. Izuzev, nacionalnih simbola, simboli Evropske unije takođe se koriste za izražavanje članstva Slovenije u EU. Upotreba simbola EU uređena je Odlukom o upotrebi zastave i himne Evropske unije u Sloveniji.

Slovenija je uspostavila javnu instituciju Slovenački muzej savremene istorije koji je nadležan za čuvanje izvornika grba, zastave i melodijsko-tonskog zapisa himne, a u kojem se trenutno i čuvaju. Replika slovenačkog grba čuva se u vitrinamau prostorijama Državnog zbora.

ŠVEDSKA

U Švedskoj ne postoje originali (etaloni) državnih simbola. Odredbe koje se tiču državnih simbola sadržane su u posebnim zakonima koje je Parlament Švedske (Riksdag) usvojio 1982. godine. Zakonom br. 1982:268 utvđeni su dizajn i upotreba državnog grba, dok Zakon br. 1982:269 uređuje dizajn i upotrebu državne zastave Švedske. Državna himna nije regulisana posebnim zakonom.

Osim činjenice da su pomenuti zakoni usvojeni od strane Riksdaga, Parlament nema posebna pravila ili procedure koji se tiču upotrebe državnih simbola.

IZVORI INFORMACIJA

Act CCII of 2011 on the Use of the Coat of Arms and Flag of Hungary and on State Awards
http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=142939.376597

ECPRD Request no. 4574, Internal rules on storage of the original (etalon) of the national symbols, December 2020

Estonian Flag Act <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/525112020001/consolide>

Fundamental Law of Hungary
http://njt.hu/translated/doc/TheFundamentalLawofHungary_20191213_FIN.pdf

Law on the National Anthem of the Republic of Lithuania
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.3033/asr>

Law on the State Emblem, Other Coats of Arms and Emblems of the Republic of Lithuania
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.36/asr>

Law on the State Flag and Other Flags of the Republic of Lithuania
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1488?jfwid=-wsolh1vyy>

Broj: 26/2020

Klas. br: 00-52-4/20-

Datum: decembar 2020. godine

Pripremio: Istraživački centar Skupštine Crne Gore

** Istraživački centar Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Centar ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Istraživački radovi se koriste samo u svrhu za koju su izrađeni, a u skladu sa Pravilima o izradi istraživačkih radova. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore, niti neophodno drugih institucija ili organizacija čiji se podaci koriste za izradu rada.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*